

OPENDOEK

MAGAZINE

voor mensen met passie voor theater

INTERVIEWS MET PASCALE PLATEL
EN ELS DE SCHEPPER

WAARMEE LACHEN
JONG EN OUD?

OPENDOEK VERHUIST!

LANG LEVE DE LACH

INHOUD

3	Edito
13	Column
17	De Souffleurs
24	Het Pleidooi
29	Repertoire
31	Cast & Crew

4	De Muze <i>Twee hilarische comedianten over de kneepjes van het vak</i>
7	OPENDOEK verhuist en wordt een open huis
10	Van 'Gaston en Leo' tot TikTok: waarmee lachen jong en oud? <i>Humor over de generaties heen</i>
12	Anke Lion (UGent) over humor in een complexe samenleving <i>"Humor is een levend organisme"</i>
14	Humor, een mannenstiel? Niks van! <i>Interview met Pascale Platel</i>
16	"Of ik alles zelf schrijf? Dat vragen ze mannen nooit" <i>Een gesprek met Els De Schepper, koningin van de lach</i>
18	Splitscreen <i>Moed</i>
20	Kunstenaars uit de coulissen <i>De poppenmaker</i>
22	Wist je dat? <i>Trek eens aan mijn vinger? Onbedoelde of helende humor</i>
26	Zeer korte verhaaltjes van Kimme Tigra
28	"Mijn personages gaan met mijn pen aan de haal" <i>Interview met scriptschrijver Jeroen Maes</i>

4

10

14

16

**OPEN
DOEK**
PASSIE VOOR
THEATER

COLOFON:

Redactieadres: OPENDOEK – Italiëlei 6, 2000 Antwerpen
Tel. 03 222 40 90 – redactie@opendoek.be – www.opendoek.be
Directeur OPENDOEK: Joke Quaghebeur
Eindredactie en coördinatie:
Arno Van Den Brulle & Stefaan Deleecq
Hoofredactie: Mathieu Lonbois
Verantwoordelijke uitgever: Joke Quaghebeur
p/a OPENDOEK, Zirkstraat 36, 2000 Antwerpen
Ontwerp: un'dercast – Layout: Sophie Loomans
Coverfoto: 'Universal Irritant' - Kunst en Geest Westerlo © Johan Wynants
Druk: Bema Graphics
Periodiciteit: verschijnt 4x per jaar – Oplage: 16.400 ex.
ISSN NR 1377/9478 – Volgend nummer: december 2022

Met steun van:

EDITO

“We mogen toch nog wel lachen, zeker?”

Grappig zijn, was het maar een talent dat ik bezat! Dan stond heel dit edito vol spitse grapjes en kwinkslagen en rolde jij, lezer, over de grond van het lachen. De tranen sprongen je in de ogen, je gebulder sloeg de vensters aan diggelen, je hond of kat sprong van de schrik twee meter de lucht in. Maar helaas! Die gave heb ik niet.

Daarom is mijn bewondering des te groter voor wie er wél in slaagt een lach op onze gezichten te toveren. Danny Geldof en Betty Bouckaert, bijvoorbeeld. Al tientallen jaren spelen zij theater in de vrije tijd, en zijn ze een echte humor-referentie. En dat ligt aan véél meer dan wat Danny zijn *komiek koppeke* noemt. Dat lees je in onze rubriek ‘De Muze’.

Ook Pascale Platel en Els De Schepper verdienen bakken respect. Zij bewijzen hun hele carrière lang al dat van die belachelijke stelling dat “mannen nu eenmaal grappiger zijn dan vrouwen” geen spaander heel blijft. De lachspieren van Britta, die het interview afnam, moesten na de interviews met hen enkele dagen revalideren.

Het is nochtans niet vanzelfsprekend, grapjes maken. Waarmee we wel of niet mogen lachen lijkt zelden zo beladen als vandaag. Wat voor de één gewoon een goede grap is, kan voor de ander een brug te ver zijn. Maar humorexpert Anke Lion vat het in dit magazine treffend samen: “Humor is een levend organisme.”

Als je bij al deze grappen en grollen door de bomen het bos niet meer ziet, heeft columnist Anke Verschuereen nog een gouden tip. Denk gewoon aan een kopje thee! Waarom? Dat lees je op bladzijde 13.

Lach ze, lieve lezers!

MATHIEU LONBOIS
Hoofdredacteur OPENDOEK-magazine

© Sien Verstraeten

DE MUZE

TWEE HILARISCHE COMEDIANTEN OVER DE KNEEPJES VAN HET VAK

BERNARD SOENENS

In De Muze komen opmerkelijke theatermakers aan het woord die gezelschappen kunnen inspireren. Voor dit nummer zijn dat Betty Bouckaert en Danny Geldof, twee spelers die van jongs af aan hun vrije tijd doorbrachten in het theater. Zowel Betty als Danny blinken bij uitstek uit in hun komische rollen, en allebei zijn ze ervan overtuigd dat de komedie een stralende toekomst tegemoet gaat. We ontmoeten hen op het terras van Café Marimain, dat aanleunt tegen de Gentse Minardschouwburg.

Betty Bouckaert staat al 51 jaar op de planken. Ze startte in 1971 als achttienjarige bij Theater De Doorbraak in Oudenaarde. In Gent vertolkt ze tegenwoordig haar voornaamste komische rollen bij de Compagnie van de Leute in de Minardschouwburg, onder de regie van Wim De Puydt en producent Jan De Raedt.

“Humor valt of staat met één woord, of zelfs een klemtoon.”

BETTY BOUCKAERT

Danny Geldof speelde zijn eerste rol in 1980, en heeft al 42 theaterjaren op de teller staan in de Westhoek. Zijn debuut maakte hij in de Ieperse revue, waar hij 30 jaar de stotterende Tjeppen speelde, een rol die nu nog nazindert. Tien jaar speelde hij bij het semi-professioneel Flor Barbry Reizend Volkstheater voor Frans-Vlaanderen. Daar deed hij veel ervaring op met ernstige en komische rollen in de weekendvoorstellingen van november tot maart, goed voor 33 voorstellingen en 9.000 toeschouwers. Danny was ook te zien in het Boezings Amateurtheater en het Iepers Comedy Theater.

Danny: “Verder speelden we nogal eens theater voor de derde leeftijd. Dan trokken we naar Zandhoven om te zorgen voor animatie in de vorm van sketches, en tijdens de namiddagen traden we op voor de zieken van de CM. Dat kroop in mijn kleren!”

Moet je om een komedie te spelen harder werken dan bij een tragedie?

Danny: “Ook al moet je ‘de mensen vermaken’, komedie is een ernstige zaak. Je moet hard werken door voldoende te repeteren. Of je nu de hoofdrol speelt of een figurant bent, je grappige rol moet je altijd serieus nemen. Om een publiek te vermaken, heb je discipline en inspanning nodig.”

Betty: “Komedie is inderdaad niet te onderschatten, want het is echt niet eenvoudig om mensen te doen lachen. De professionele sector heeft pas later ontdekt dat mensen zich ook willen ontspannen en programmeert naar mijn gevoel tegenwoordig meer en meer komedies. Er wordt minder op neergekeken, omdat mensen beter beseffen hoe moeilijk het is om dat goed te brengen.”

Waarom denken jullie dat mensen naar jullie komedies komen kijken?

Betty: “Mensen komen het huis uit om zich te ontspannen en een fijne avond door te brengen. Er moet dus wel een komische noot zijn. De mensen amuseren zich zeker als ze zichzelf herkennen in de personages of de situaties op het podium. Als acteur mag je niet boven het publiek staan en het is ook belangrijk om contact te zoeken.”

Danny: “De oorlog in Oekraïne, corona, hoe duur het leven is geworden... Met alles wat er vandaag in de wereld gebeurt, snakken mensen naar humor, hebben ze nood aan ontspanning. Komedie is daar het beste antwoord op!”

Hoe krijg je een publiek op sleeptouw?

Betty: “Je kan de toeschouwers meeslepen door je volledig te geven. Vooral de timing moet perfect zijn. Je moet daarvoor ook goed kunnen inspelen op je medeacteurs, op de juiste momenten de juiste dingen zeggen, en zo samen het publiek bereiken. De regisseur geeft de acteur materiaal om mee te werken,

en zelf voeg je er als acteur iets van je eigen identiteit en speelstijl aan toe. En uiteraard moet je het stuk goed kennen. Ja, het heeft iets heel fragiels, zo’n komisch stuk. Humor valt of staat met één woord, of zelfs een klemtoon.”

Danny: “Als acteur moet je bij de première aandachtig volgen waar en wanneer de mensen lachen, of gelachen hebben, en je moet die momenten blijven nastreven. Iedere voorstelling is anders. Mensen lachen op hetzelfde moment soms wat minder, of net nog méér. En als ze niet lachen? Dan denk ik: ‘Dat zullen wel stille genietters zijn!’” (lacht)

“Overdrijven is een belangrijke valkuil.”

DANNY GELDOLF

© Sien Verstraeten

© Sien Verstraeten

“Streektaal sluit beter aan bij de volkse aard van de komedie.”

BETTY BOUCKAERT

Is het vervelend als mensen lachen op een ander moment dan je het verwacht?

Betty: “Niet per se. Elk stuk is anders, en zelfs elke voorstelling van hetzelfde stuk is anders. Ik ben een enkele keer op het podium door een strandzetel gezakt. Dat was niet de bedoeling, maar het gebeurde wel en het publiek vond het hilarisch.”

“In een andere productie was ik een jonge maagd, die opgesloten zat in een toren, en die de aandacht moest trekken van een ridder op zijn paard. Van de regisseur moest ik mijn beha over de helm van die ridder gooien zodat hij mij zou opmerken. De eerste keer dat dat lukte, was pas tijdens de dertigste voorstelling! Maar dan was het gelach echt oorverdovend. Als zoiets gebeurt, is dat geweldig!”

Moet je aanleg of talent hebben om komedie te spelen?

Danny: “Komiek zijn kan je niet leren op de toneelschool, dat is volgens mij een talent dat je meekrijgt met je geboorte. Net zoals een *komiek koppeke*, dat kan het publiek warm maken! (*lacht*) Het zit in je, of het zit niet in je. Ik gun alle acteurs succes, maar niet iedereen heeft aanleg voor komische rollen.”

“Op het podium durven sommige acteurs al snel eens te overdrijven. Ik heb jaren een stotteraar gespeeld. Daarbij kon ik heel gemakkelijk *in overdrive* gaan, maar dat is gevaarlijk. Ik moest opletten dat het stotteren op de juiste momenten gebeurde, en niet zomaar om de haverklap. De clou moet in opbouw zitten en mag niet overdreven zijn, want anders valt de mop in het water.”

Betty: “Hetzelfde geldt voor een acteur die bijvoorbeeld een homo speelt.”

Danny: “Juist. Je moet doseren. En je ook aan je tekst houden, in de plaats van te veel te improviseren om grappig uit de hoek te komen.”

Betty: “En er is nog een valkuil. Als je er door de routine in een reeks voorstellingen niet meer met je gedachten bij bent, dan loop je ook nog eens het risico om door de tekst te vallen. Dat kan een komisch stuk echt neerhalen. Je moet telkens spelen alsof het première is en tot de laatste voorstelling moet je nog bij de pinken blijven. De mensen moeten in jou willen geloven, je moet er staan. Alleen zo kan het publiek je aanvaarden. ‘Ze moeten op uw muilke kunnen kijken’, zeggen ze in Gent!” (*lacht*)

Welke personages blijven jullie bij?

Betty: “Ik herken mij het beste in de personages en de theaterstukken van Jeroen Maes. Daarin komen oudere actrices ook regelmatig aan bod, wat in andere stukken weleens tegenvalt...”

Danny: “Het stuk ‘Zwijg Kleine’ van Fitzgerald Kusz heette bij ons ‘De Communiefeste’. Daarin heb ik een kind van 12 jaar gespeeld, en als 58-jarige was dat niet gemakkelijk. Maar het lukte aardig dankzij mijn *komiek koppeke*, een kostuumpje met korte broek en witte sokken, met daarbovenop nog een pruikje.”

Betty: “Als komische acteur moet je je soms belachelijk durven maken! Zo is dat.”

Nog een taalvraag om af te sluiten. Veel komedies worden gespeeld in de streektaal. Hoe belangrijk zijn dialecten in komische stukken?

Betty: “Streektaal sluit beter aan bij de volksaard van een komedie en ook bij de taal van het grootste deel van het publiek.”

Danny: “Alleen spreken de kinderen of kleinkinderen die streektaal minder en minder. We moeten het dialect zowaar promoten en in ere houden, want in deze tijd is het een artefact, een stuk cultuur op het toneel. Terwijl komische stukken in het Algemeen Nederlands bijlange niet zo sappig zijn als in het dialect.”

Betty: “Maar de humor van Neil Simon, Alan Ayckbourn en Georges Feydeau is anders. Dan is het allicht wél beter om over te stappen op de standaardtaal. Zoals ik al zei... Elk stuk is anders!”

OPENDOEK VERHUIST EN WORDT EEN OPEN HUIS!

Zoals wel vaker voorvalt bij twintigjarigen is OPENDOEK onlangs verhuisd.

We trekken weg uit de Zirkstraat en zijn voortaan te vinden op de Italiëlei. De muren zijn geveerd, de verhuisdozen uitgepakt, de vuile voeten weggeveegd. Een lange zoektocht is afgerond. We hebben ons plaatsje gevonden. Een plaats die niet enkel voor de medewerkers van OPENDOEK bedoeld is, maar evenzeer voor jullie, de theaterliefhebbers.

© Sofie Wanten

Helemaal in lijn met ons nieuw beleidsplan is de evolutie naar een nog meer **OPENDOEK** ingezet. We willen nog meer rechtstreeks contact met iedereen met een passie voor theater. We verlagen de drempel, zodat jullie makkelijker kunnen binnenstappen met al jullie vragen en ideeën. We willen jullie ontmoeten, in gesprek gaan en onze passie delen.

Onze infrastructuur in de Zirkstraat stond ons niet toe om deze evolutie naar een open huis te realiseren. Een mogelijke herbesteding van het gebouw zorgde ervoor dat de stad geen investeringen en herstellingen meer voorzag. Het gevolg: geen onthaalruimte, geen gezellige leeszaal waarin je spontaan theaterteksten wil doorbladeren. Kortom, geen mogelijkheid om onze deuren open te zetten voor jullie. Het bestuur van OPENDOEK bleef niet bij de pakken neerzitten, en besloot om samen met het team op zoek te gaan naar een nieuwe plek. Een nieuwe plek die de dynamiek van de sector en de organisatie uitstraalt.

Wat denk je van een toegankelijke Theaterbib, met een aangename leeszaal waar je kan grasduinen in teksten en info kan komen opvragen? Of zoek je een rustige schrijfplek voor je volgende theatertekst of subsidieaanvraag? Misschien spring je eens binnen tijdens een workshop of lezing, want onze ontvangstruimte kan omgevormd worden tot workshopruimte of auditorium. We springen ook volop op de kar van het digitale tijdperk en voorzien in ons open huis een studio voor opnames van digitale cursussen, webinars of podcasts.

De ideale plek voor elke theaterliefhebber dus. Tijdens de openingsuren kan je er zo lang komen wachten op Godot als je zelf wil. Of kom er lekker midzomernachtdromen. Je hoeft er in elk geval niet bang te zijn van Virginia Woolf. Wij staan te popelen om je te ontvangen!

Je kan ons vinden op ons nieuwe adres, Italiëlei 6, 2000 Antwerpen. Vanaf nu stuur je dus ook naar dit adres je ontleende theaterteksten terug.

© Sofie Wanten

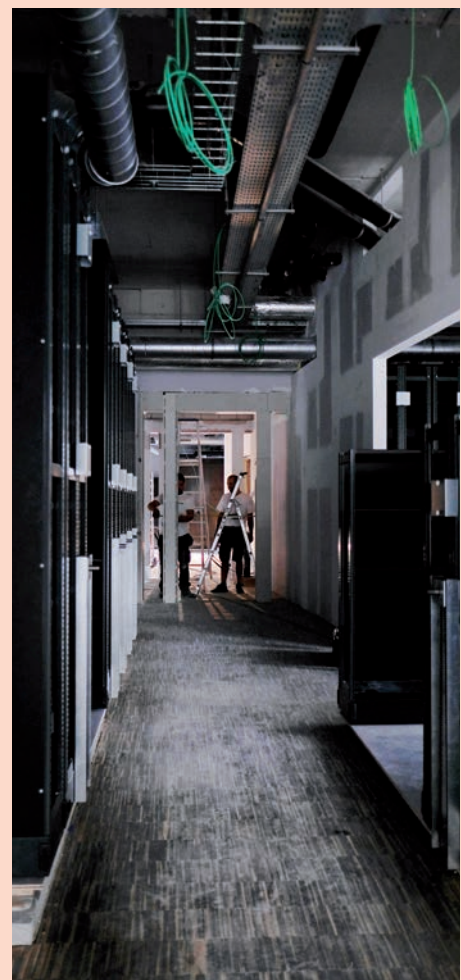
KOM NAAR ONZE HOUSEWARMING OP 23 OKTOBER

Hier zie je onze nieuwe kantoren in volle opbouw. Benieuwd naar het eindresultaat?

Je kan nu al binnenspringen in ons open huis. We ontvangen je met open armen! Op 23 oktober zetten we de hele dag (van 10u tot 18u) de deuren wagenwijd open, zodat jullie het gebouw kunnen verkennen. We plannen ook verschillende leuke performances om ons nieuw kantoor theateraal in te wijden. Je bent van harte uitgenodigd om onze nieuwe plek samen met ons feestelijk te openen!

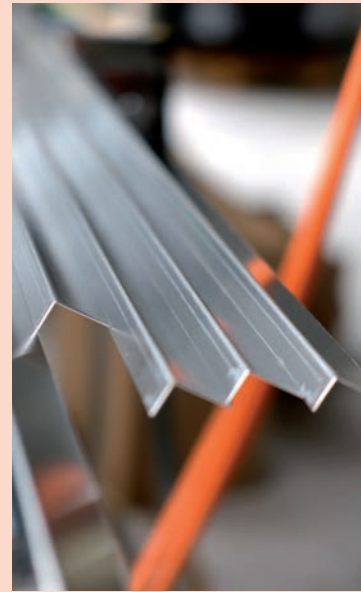
© Sofie Wanten

© Sofie Wanten

© Sofie Wanten

© Sofie Wanten

© Stefaan Deleecq

Van 'Gaston en Leo' tot TikTok: waarmee lachen jong en oud?

HUMOR OVER DE GENERATIES HEEN

ANDRIES HAESEVOETS

Tijden veranderen, en dat geldt ook voor humor. Waar 'FC De Kampioenen' of 'Gaston en Leo' vroeger vaste kost waren, lachen jongeren vandaag vooral met TikTok- of YouTubevideo's en memes. Maar hoe kijken jongeren naar humor van vroeger? En wat gebeurt er als je 60-plussers een TikTok-video onder de neus duwt? Onze redactie selecteerde enkele spraakmakende filmpjes en schotelde ze voor aan een aantal tieners van het theaterkamp Tekkel Attak en enkele 60-plussers over alle OPENDOEK-regio's heen.

HUMOR VAN TOEN

Willy's en Marjetten

Het eerste fragment is een sketch uit het tv-programma 'Willy's en Marjetten'. Enkele ouders, vertolkt door onder andere Jelle De Beule en Lieven Scheire, geven commentaar over de school van hun kinderen.

Bij de jongeren wordt er veel gelachen. "Het is satire en dat is wel grappig", vindt Robin. In het fragment wordt er gelachen met homo's, vegetariërs en mensen met een donkere huidskleur, maar dat lijken de tieners niet erg te vinden. "Het was duidelijk dat het om te lachen was, omdat de acteurs heel overdreven en karikaturaal spelen, ze vertolken duidelijk typetjes."

Toch hebben de ouderen een totaal andere visie over het filmpje. "Voor mij is dit geen humor. Dit is pure provocatie", klinkt het bij Maurice. "Het is een uiteenlopende discussie die moeilijk te volgen is en mij niet aanzet tot lachen", vindt Luc verder.

FC De Kampioenen

'FC De Kampioenen' mag natuurlijk niet ontbreken in deze selectie. In dit filmpje zien we hoe Xavier met enkele kledingstukken van Carmen aan het spelen is en zich voordoeft als vrouw. "Dit is humor waarbij je je verstand op nul kan zetten en waar je niet bij moet nadenken. Je laat dat gewoon over je heen komen", zegt Gerda. "Het zijn

allemaal herkenbare situaties. Als mijn kleinkinderen mij in de badkamer zien, zeggen ze ook "Wauw opa, wat een sexy onderbroek!", lacht Luc.

Maar de meeste jongeren zijn niet zo'n fan. "Het is zo dom. De grap is slecht, want het heeft geen betekenis. Ze viseren echt een groep mensen", legt Robin uit. "Al kunnen woordspelingen zoals 'straffen tist' mij wel bekoren", vult Lander aan.

Gaston & Leo

Voor het laatste filmpje in de categorie humor van vroeger kiezen we voor een sketch van twee iconische figuren: Gaston en Leo. In deze video spelen ze veiligheidsagenten op de luchthaven. Ze houden een knappe vrouw tegen, omdat de metaaldetector elke keer piept als ze erdoor wandelt, tot ze bijna poedelnaakt voor hen staat. "Die actrice was mijn buurvrouw!", lacht Maurice. "Gaston en Leo maken heel goede sketches, maar soms ook wat minder. Deze sketch bevindt zich wat in het midden." Luc moet lachen om dit fragment: "Gaston en Leo waren twee artiesten die begrepen hoe ze humor moesten brengen. Door een strakke timing, eenvoudige tekst en heel wat absurditeit."

Een ander geluid is te horen bij de tieners: "Dit is zo voorspelbaar. Je ziet de grap al van ver aankomen", vertelt Moira. "Het is ook echt heel langdradig. Die blonde vrouw wordt echt zo dom en niet als mens neergezet", vindt Robin.

De grenzen van humor

Moet je zomaar met alles kunnen lachen? "Nee", roepen alle jongeren tezamen. "Je moet wel eens kunnen lachen, maar het hangt er vanaf hoe je met iets lacht", vertelt Robin. "Je kan vandaag niet meer zomaar een grap maken waarbij je gratis de spot drijft met andere mensen, zelfs niet als je bekend bent. Dat wordt veel minder getolereerd dan vroeger", besluit Lander.

Voor Gerda is humor eerder een persoonlijke kwestie. "Ik kan niet met alles lachen, maar dat betekent niet dat iemand anders dat niet grappig mag vinden." Luc knikt: "Daar sluit ik me bij aan. Ik kan ook niet met alles lachen, maar er moet wel met alles gelachen kunnen worden."

© Liza Renders

HUMOR VAN NU

Average Rob

Tijd voor wat hedendaagse humor. We beginnen met een TikTok-filmpje van Average Rob, een influencer met meer dan 500.000 volgers op Instagram en TikTok. Zijn knotsgekke filmpjes die feestelijk het weekend aankondigen, vallen duidelijk in de smaak bij vele jongeren. Maar wat vinden onze tieners ervan? "Dit vind ik een beetje dom. Het is niet echt mijn soort humor, maar ik kan er wel om lachen", zegt Moira. Niemand is écht enthousiast over dit filmpje. "Maar het liedje van Samson & Gert zorgt wel voor een goede vibe", besluit Lander.

Ook de oudere generatie is geen fan. "Ik zie het idee of concept er niet echt achter. Misschien is er hier toch wel voor de makkelijke of de luie weg gekozen", vindt Luc. "Ik denk dat zo'n filmpjes veel vergankelijker zijn dan de humoristische series van vroeger. En dat is juist hetzelfde met de muziek van tegenwoordig", knipoogt Gerda.

TikTok-ster Timon Verbeeck

Over naar een andere populaire TikTok-ster: Timon Verbeeck. In 2022 won hij de Gouden K, een Ketnet-prijs voor TikTok-ster van het jaar. Terecht, vinden zowel de jongeren als de ouderen. Verbeeck speelt in dit filmpje een leerkracht Frans die zijn vak iets te serieus neemt. "Ik moet altijd met z'n filmpjes lachen. Ik ben fan!", klinkt het bij Moira. "Het is ook echt heel herkenbaar voor onze generatie. Onze leerkracht Frans zegt bijvoorbeeld ook altijd 'en français!'"

Ook Luc is fan: "Daar is nu eens goed over nagedacht! De lachprikkelers zijn er absoluut." Maurice lacht dan weer: "Ik wil dit nog eens bekijken!"

De Ideale Wereld

Wie vandaag aan Vlaamse humor denkt, kan niet om 'De Ideale Wereld' heen, een satirisch tv-programma dat de actualiteit onder de loep neemt. In het geselecteerde fragment maken Ella Leyers en Jade Mintjens een filmpje naar aanleiding van de stakingen bij Ryanair. "Dit soort humor zet aan tot nadenken en brengt mensen dicht bij elkaar", zegt Luc. De jongeren zijn niet zo enthousiast. "Ik vind het te commercieel", laat Timo weten. "Het is te glad. Er zit geen persoonlijkheid in en het heeft geen ziel", voegt Robin toe.

De humor van vroeger en nu ligt ver uit elkaar. Wat vroeger sociaal acceptabel was, is dat vandaag meestal niet meer. En ook de meningen van de jonge en oudere generatie verschillen sterk. Humor is dus tijds- en leeftijdsgebonden. Maar één ding staat vast: lachen doen we allemaal graag!

**BENIEUWD NAAR DE
FILMPJES DIE ONZE
JONGEREN EN OUDEREN
TE ZIEN KREGEN?
BEKIJK ZE HIER!**

Kan je maar niet genoeg krijgen van deze grappige fragmenten? Kom dan tijdens Food For Laughs (7 - 9 oktober) onze 'Cinema Caravana' ontdekken. Voor de gelegenheid bouwen we onze OPENDOEK-caravan om tot de kleinste cinema van het land, waar doorlopend komische scènes te bekijken zijn. Meer info over Food For Laughs vind je op pagina 31.

Jongerenstage Spots op West © Johan Wynants

Anke Lion (UGent) over humor in een complexe samenleving

“HUMOR IS EEN LEVEND ORGANISME”

ANDRIES HAESVOETS

Anke Lion is doctoraatsstudente Cinema- en Mediastudies aan de UGent. Ze onderzoekt de spanning tussen humor en identiteit in de Vlaamse context. En die spanning neemt alsmaar toe: “Humor evolueert mee met de veranderende tijdsgeest.”

Humor lokt steeds meer debat uit. Vanwaar komt die tendens?

“Vandaag leven we in een geglobaliseerde en gemediatiseerde maatschappij. In die zin is de samenleving ook sterk gedemocratiseerd, omdat veel meer mensen een stem kregen. Als iemand iets ziet en het er niet mee eens is, kan die persoon dat uiten via sociale media. We zien dat die meningen steeds vaker worden opgepikt door tv, de krant of de radio. Daardoor zijn humordebatten een echt mediafenomeen geworden, en krijgen Twitter-opinies een podium.”

Zowel mainstream- als sociale media spelen dus een grote rol in het debat?

“Dat klopt. We leven vandaag natuurlijk in een complexe samenleving. Vroeger bepaalde de Kerk wat je van iets moest vinden. Maar iedereen heeft vandaag een veel persoonlijker referentiekader. Een eigen identiteit, mening en context, wat tot meer verschillende opinies leidt. En humor is een perfecte manier om die meningen uit te drukken.”

De VRT verwijderde onlangs nog 19 afleveringen van ‘FC De Kampioenen’. Wat vind je daarvan?

“De VRT probeerde rekening te houden met de gevoeligheden van de kijkers. Ik denk dat ze vanuit verantwoordelijkheidszin hebben gehandeld en dat ze protest wilden vermijden. Ze compenseren wat in het verleden gewoon kon passeren.”

‘Camping Sauvage’ - XL-Production Villa Lobos © Johan Wynants

We stelden dezelfde vraag aan jong en oud. De 60-plussers begrijpen die beslissing niet. Maar de jongeren rouwen er niet om als ‘FC De Kampioenen’ nooit meer op tv komt. Verbaast je dat?

“Nee. Humor staat dicht bij de maatschappij en verandert met de tijd. Humor is een levend organisme dat transformeert, zoals taal door de jaren heen. Boomers grappen “I hate my wife”, millennials zeggen dan weer “I hate my life”. Humor evolueert mee met de generaties.”

Maar dat kan niet iedereen begrijpen.

“Ik snap dat een beslissing zoals die van de VRT voor mensen aanvoelt alsof het te snel gaat, maar het heeft ook heel erg te maken met de context waarin je bent opgegroeid. Mensen die jong waren in de jaren ‘60 vinden vrije meningsuiting bijvoorbeeld heel belangrijk. Maar je moet die kritiek op humor ook zien als een uitbreiding op die vrije meningsuiting. Je mag met alles lachen, maar je moet er wel mee kunnen omgaan dat daar ook kritiek op komt.”

“Kritiek op humor kan je zien als een uitbreiding van vrije meningsuiting.”

Hoe zal humor evolueren?

“Ik heb geen glazen bol, maar ik denk dat de polarisering nog zal toenemen. Ik denk daarbij aan comedy die zich expliciet afzet tegen racisme, seksisme... Terwijl je daarnaast ook humor hebt die daartegen reageert, en net heel politiek incorrect is en met alles wil kunnen lachen.”

“Ik denk dat humor ook nog meer online zal plaatsvinden. Zo zullen meer comedians online hun brood verdienen, en zal comedy ook diverser worden. In Vlaanderen zitten we toch vooral met veel witte mannelijke comedians. Dat is gelukkig allemaal aan het veranderen.”

Column
KOPJE THEE

ANKE VERSCHUEREN

De toneellampen gaan langzaam aan. Ik sta in het licht. Hier heb ik wekenlang dag en nacht en met heel m'n hart naartoe gewerkt. Het is de première van mijn allereerste solovoorstelling. De zaal zit afgeladen vol met groepen mensen die alleen nog maar vaagjes over elkaar gehoord hebben. De gemeenschappelijke factor is dat ik hen allemaal heel graag zie. Het lijkt wel een trouwfeest.

Ik ben zenuwachtig. De voorstelling is persoonlijk, ik heb alles zelf geschreven en nog nooit voor een publiek van meer dan drie mensen gerepeteerd. Nu ga ik het met iedereen delen. Dit is het moment. Hier moet het gebeuren.

Mijn mond is droog en ik moet nog beginnen spreken. Ik ben wat verkouden en bang voor een hoestbui in het midden van een sleutelscène.

Ik zeg mijn eerste 3 zinnen.

Er wordt gegrinnikt. Ik zeg er nog 2. De hele zaal giert het uit.

Wat er daarna gebeurt, kan ik amper navertellen. Ik beleef het moment ten volle, ik zweef over de scène. Ik voel me opgetild en gedragen door het soms voorzichtige, schokkerige, soms uitbundige gelach van het publiek. Niet één keer kuch ik, ik hoef zelfs geen slokje water. Ik speel en ik geniet.

Ik wacht op het lachsalvo van gisteren. Er gebeurt niets.

De dag erna sta ik er weer, op dezelfde plek, in hetzelfde licht, voor andere mensen. Ik heb zo naar de première toegeleefd dat ik ben vergeten dat ik de voorstelling ook nog een tweede en een derde keer moet spelen, maar ik heb er veel zin in. Ik zeg mijn eerste 3 zinnen.

Het blijft stil. Ik zeg er nog 2.

Ik wacht op het lachsalvo van gisteren. Er gebeurt niets.

Ik geraak meteen opgejaagd. In de volgende zinnen gebruik ik extra veel nadruk. Ik maak een gekke beweging in de hoop zo toch een giecheltje los te krijgen, maar de zaal wordt zo mogelijk nog stiller. Van het genieten merk ik niks meer, ik voel me vooral gefrustreerd. Tussen twee scènes door pers ik even mijn ogen toe. Ik prevel: komaan Anke, gewoon een kopje thee bestellen.

Dat heb ik geleerd van een docent in het Conservatorium. Ze vertelde me over een hilarische comedian, die in een scène in een fastfoodrestaurant

om een kopje thee moest vragen. Iedere voorstelling opnieuw bulderde de zaal van het lachen. Behalve op één avond. De sfeer in het publiek zat niet goed, maar de acteur ging ervan uit dat hij die met zijn kopje thee-scène in één keer kon doen omslaan. Het lukte niet, er werd zelfs amper gegrinnikt. De regisseur verwoordde achteraf heel helder wat er aan de hand was. "Je bestelde geen kopje thee, je bestelde een lach", zei hij.

Mijn hele tweede voorstelling lang denk ik aan kopjes thee, probeer ik elke zin gewoon te zeggen zonder een reactie uit de zaal te willen opwekken. Ik vang af en toe een glimp van een glimlach op maar het geschater van tijdens de première blijft uit.

Een dag later sta ik klaar voor de derde vertoning. Zodadelijk zullen de toneellampen gaan zoemen. Ik nip van het kopje thee in mijn hand. Ik wil het nog snel naar de backstage brengen, wanneer ik plots denk: nee. Ik verstop mijn kopje thee in het decor. Op een plek waar alleen ik het kan zien. Niet voor het geval er een hoestbui uitbreekt. Voor het geval ik weer vergeet dat ik gewoon mag genieten. En dat het publiek dat dan vanzelf ook doet.

HUMOR, EEN MANNENSTIEL? NIKS VAN, BEWIJST PASCALE PLATEL: “Seksistische moppen zijn passé”

BRITTA ROELANTS

Gezwind komt Pascale Platel binnengewandeld in De Kantien in Gent. Met haar uitstraling vult ze meteen de volledige ruimte. Deze *'bricoleuse'*, zoals ze zich noemt, neemt zichzelf niet graag al te serieus in wat ze doet. Ze speelt met zowat alle vormen waarmee je kán spelen in het theater en ver daarbuiten. We nemen plaats in de gezellige zeteltjes van De Kantien voor een gesprek over haar rijkgevulde carrière, en hoe het is om een vrouw te zijn in de mannenwereld die theater soms nog al te veel is.

© Isaac Ponsele

Was theater voor jou een logische beroepskeuze?

—
"Toch wel. Ik kom uit een heel creatief gezin met vijf kinderen. Elk weekend gingen we met onze ouders naar het theater, dansvoorstellingen of musea. En wij kinderen entertainten hen ook, om hun aandacht te krijgen. Toen merkte ik al dat ik talent voor creativiteit had."

"Ook het schrijven heeft er altijd al in gezeten. Ik hield dagboekjes bij en ik maakte ook graag kaartjes voor mijn moeder. Ik tekende haar en schreef er grappige, gefantaseerde verhaaltjes bij. Mijn moeder hield al de kaartjes bij en jaren later gaf ze er enkele aan mij. Ik stond er versteld van dat ik daar als kind al zoveel moeite in had gestoken."

"En ik ben gewoon blijven schrijven. Ik kan niet leven als ik niet schrijf! In die zin dat het leven hard is, en schrijven voor mij therapeutisch werkt. Het is bezwerend. Als ik de zaken opschrijf, dan kan ik iets afsluiten. Of dan ga ik er voor zorgen dat het in de toekomst goedkomt."

Heb je het gevoel dat het voor vrouwen moeilijker is om door te breken?

—
"Mijn eigen carrière is traag begonnen. Het was nog de tijd waarin iedereen dacht dat actrice worden geen serieus beroep was. Toen ik 20 jaar was, begon ik bij mijn broer Alain professioneel mee te spelen. Hij regisseerde toen bewegingstheater. Maar ik verdiende er niet genoeg mee om rond te komen, dus heb ik eerst nog andere studies gedaan en verschillende jobs gehad."

"Zo ben is pas écht gestart rond mijn 36ste, toen ik net moeder geworden was. Mijn toenmalige partner was het eerste lief die mij in mijn eigen werk steunde. Daarvoor was ik eerder een muze voor de man. Hij heeft toen heel veel voor onze zoon gezorgd, zodat ik kon openbloeien."

"Toen ik begon, maakte ik jeugdtheater met verzonnen verhalen. Dat was heel gelaagd, waardoor ik een tamelijk groot publiek aansprak. Daarna werden mijn voorstellingen meer autobiografisch en werd het een mix tussen de twee. Er zit

dus wel humor in mijn voorstellingen, maar mijn humor is meer glimlachen dan echt gieren. Ik heb mezelf nooit echt expliciet geprofileerd als humoristisch."

Wat bedoel je daarmee?

—
"Als ze mij zouden vragen: 'Maak eens iets grappigs', dan weet ik niet of ik dat zou kunnen. Humor moet voor mij zeer dicht bij ontroering liggen. Ik heb het niet zo voor lachen, gieren, brullen. Stand-up comedy vind ik echt iets apart. Binnen dat genre zie ik zelfs nog liever vrouwen spelen, dan mannen."

"Vroeger was ik een muze voor de man, maar daarna kon ik zélf openbloeien."

Is er dan een verschil tussen mannen- en vrouwenhumor?

—
"De humor die vrouwen brengen is zeer herkenbaar en vind ik soms straffer. Vrouwenhumor is ook veel seksueler. Ik ken een aantal Franse vrouwelijke comedians waarvan ik denk: 'Wow, wat durven die zeggen?' Maar zij doen dat dan op een heel onschuldige, lieve manier en dat vind ik heel goed. Ik heb de indruk dat vrouwen soms subtieler zijn in hun humor. Al weet ik niet of je echt een strikte verdeling kan maken tussen vrouwen- of mannenhumor."

Hoe verwerk je zelf die humor in je voorstellingen?

—
"Ik speel heel graag met taal en klanken, met woordspelingen. Soms komen die plots in me op terwijl ik op scène sta. Dat vind ik goed, want ik hou zelf ook van spontaniteit in theater. Hoe minder ik bezig ben met humor, hoe grappiger het wordt, heb ik de indruk. Ik kan ook grappen opeens niet meer grappig vinden, omdat ik ze al zoveel verteld heb dat het niet meer natureel overkomt. Dan moet ik iets anders vinden."

"Ik geef een voorbeeld. Bij mijn recentste voorstelling doe ik de techniek bijna volledig zelf. Ik zit op het podium met een iLoud en met klei om iets te boetsen. Ik moet dus de muziek zélf

aanzetten met mijn gsm, maar op een dag ging alles fout wat er fout kan gaan. Eerst kwam de muziek niet, dan zette ik het verkeerde liedje op, daarna viel de blok klei op de grond... Maar de mensen konden niet ophouden met lachen. En dat kan perfect, want het was gewoon heel grappig om mij daar te zien sukkelen. Dat zou je dan in de verleiding kunnen brengen om het elke keer te doen, om dat moment te recreëren, maar dan zou het niet meer werken."

Wat vind je van seksistische moppen?

—
"Ik heb dat niet graag. Af en toe word ik daar nog mee geconfronteerd en het verschil met vroeger is dat ik er nu op reageer. We hebben de laatste jaren geleerd om dat niet meer te tolereren en ik vind dat zeer goed. Ik kom uit een periode dat het schering en inslag was dat er seksistische moppen gemaakt werden. Het klinkt misschien raar, maar soms mis ik die periode dat we allemaal fouten maakten. Ik kan nu naar een film kijken uit de jaren '70 en de hele tijd denken 'Dat zou nu niet meer gemaakt worden.' Anderzijds vind ik het zo fijn als mijn zoon mij verbetert omdat ik één of andere verkeerde uitspraak doe. Ik wil leren en mee-evolueren."

Heb je nog tips voor wie met humor aan de slag wil?

—
"Een tip die ik zelf ooit kreeg, is de lichte dingen zwaar maken en de zware dingen licht maken. Maar ook het spelplezier is zo belangrijk. Je moet wel studeren, maar zelfs in dat studeren moet je plezier hebben."

"Ik geloof ook heel erg in self made. Tot drie keer toe deed ik ingangsexamen voor de toneelschool, maar ik ben nooit binnengeraakt. Toch ben ik nu al 40 jaar bezig. Als ik naar school was geweest, dan weet ik niet of ik had gedaan wat ik nu doe. Acteren is een ambacht, maar ook veel buikgevoel."

"Nog één ding. Als het eens moeilijk gaat: moeilijk is oké. Het leven is niet alleen plezier. Het kan ook plezierig zijn om triest te zijn. Pijn kan je ook iets bijbrengen. Misschien is dat een cliché, maar clichés zijn clichés om een reden."

“Of ik alles zelf schrijf? Dat vragen ze mannen nooit”

EEN GESPREK MET ELS DE SCHEPPER, KONINGIN VAN DE LACH

BRITTA ROELANTS

Els De Schepper is een gevestigde waarde binnen de Vlaamse comedy. Ze noemt zichzelf een 'creatieve mens' zonder meer en houdt van de afwisseling in wat ze doet. We polsen naar haar ervaringen als vrouw binnen de stiel.

Was je voorbestemd voor comedy?

“Ik heb Studio Herman Teirlinck gedaan, ik was dus wel een stukje voorbestemd. Al ben ik er toch eerder door omstandigheden in gerold en verder gegaan, omdat het mij wel lag. Ik speelde toen in ‘Wittekerke’ op tv, dus ik was al op een heel andere manier bekend voor ik op het podium stond. Dat heeft mij wel geholpen om in het theater een elan te krijgen. Ik vond het ook leuk om zelf mijn stukken te schrijven, dus bleef ik het doen. Ik vind het trouwens heel raar dat mensen soms denken dat ik mijn stukken laat schrijven. De vraag: “Schrijf je alles zelf?”, vind ik de grootste belediging! Aan een man gaan ze dat nooit vragen.”

“Als oudere actrice beschouwen ze je als quantité négligeable, en word je niet meer gevraagd.”

Merk je dan dat er een verschil is tussen mannen en vrouwen?

“Absoluut, dat is er zeker. Er is ook duidelijk sprake van ageïsm: de oudere generatie vrouwen wordt gediscrimineerd. Ze beschouwen je al snel als *quantité négligeable* en vragen je niet meer. Actrices hebben daar veel last van. Ik vind het een schande dat er niet zoveel oudere actrices nog op tv komen. Ik maak mijn eigen werk, dus voor mijn eigen carrière is dat niet echt een probleem.”

“Volgens mij heeft het met onze maatschappij te maken die nog altijd vindt dat je jong en strak moet zijn. Dat primeert bovenop iets te vertellen hebben. Ook sociale media spelen daar een rol in. Ik snap dat jonge mensen ergens bij willen horen en er goed willen uitzien, dat wil ik ook. Maar het valt mij op dat ze er allemaal hetzelfde uit zien. Waar is jullie individualiteit? Waar is jullie creativiteit? Ik hoop dat het een fase is en dat het overgaat.”

“Er zijn ook veel positieve kanten aan sociale media. Ik ben er dus zeker niet tegen. Het valt gewoon op dat diversiteit bij jongeren zo belangrijk is geworden, maar dat ik het zo weinig zie.”

Zie je die diversiteit wel binnen de comedy?

“In Vlaanderen niet, maar in Wallonië en zeker in Frankrijk is er véél meer diversiteit. In Frankrijk is de bevolking ook diverser, dus is het logisch dat er meer doorstromen naar de comedy. Hier is dat minder. Ik ben bijna de enige vrouw, maar dat komt nog wel. Ik heb er vertrouwen in.”

Vind je dat er een verschil is tussen mannen- en vrouwenhumor?

“Ik denk dat het afhangt van het soort vrouw. Amy Shumer, bijvoorbeeld, kan heel harde, seksuele en cynische humor brengen met platte grappen. Ik ben dan weer veel poëtischer in wat ik doe. Ik denk dat het verschil dus vooral afhangt van de persoon en niet van het geslacht.”

Heb je het gevoel dat je jezelf als vrouw meer moet blijven bewijzen?

“Je bewijst jezelf elke dag opnieuw. Ik vind het leuk om mijn publiek en mezelf te verrassen en niet volgens het aloude recept elke keer hetzelfde te doen. Het is de drang van het beestje om mij te bewijzen, maar niet tegenover anderen of om mee te zijn met de nieuwe trends. Dat interesseert mij niet, ik doe gewoon mijn eigen ding. Ik moet aan niets voldoen, enkel aan mezelf. Iedereen moet vooral kunnen doen waar ze zelf zin in hebben, als het de ander maar niet schaadt.”

© Tom Vandewalle

DE SOUFFLEURS

WANNEER KON JIJ JE LACH NIET INHOUDEN OP SCÈNE?

Toen we in 'Lifeline' een scène speelden waarin de familie terugkwam van de uitvaart van oma, schoten we tijdens de repetities altijd in de lach. Dat overkwam ons bovendien altijd tijdens dezelfde repliek. Niemand wist waarom, maar het gebeurde telkens weer... Gelukkig en om welke magische reden ook, loste het probleem zichzelf op tijdens de generale repetitie. Ook tijdens de opvoeringen verliep de scène in de gepaste sereniteit. Maar toen we onlangs met een paar acteurs dezelfde scène opgevoerd zagen door een gezelschap uit de buurt, gingen de mondhoekjes weer naar omhoog en moesten we onze lach verbijten.

EDWIN VANDERMEEREN

In de komedie 'De slappe der wet' speelde ik de rol van overspelige commissaris. Op het einde van het stuk is er een soort geïmproviseerde rechtbank. Mijn assistent zat naast mij op het beklagdenbankje. Eén van de spelers had de tekst "Mag ik hier even iets rechtzetten?". Een andere speler moest antwoorden "t Is te zien wat". Tijdens één van de voorstellingen keek mijn assistent op dat moment naar mijn kruis. Dat had hij nog tijdens geen enkele repetitie of voorstelling gedaan. De hele zaal verstond de hint en bulderde het uit van het lachen. Ik kan je verzekeren dat ik heel hard op m'n tanden moest bijten om het ook niet uit te schateren.

JOHAN VAN HOLDERBEKE

We speelden 'Een haar in de soep' van Terence Frisby. Als prille twintiger moest ik verliefd worden op een oudere man. We zaten naast elkaar toen ik plots zijn valse tanden in zijn kopje thee zag liggen. Ik voelde meteen die lach opborrelen. Erger werd het nog toen hij probeerde die valse tanden weer 'op te drinken' en ze met zijn tong terug op zijn plaats te duwen. Ik barstte volop in lachen uit en om het wat te verdoezelen heb ik mijn tegenspeler toen maar vastgenomen en gekust, waardoor die arme man nog maar eens van zijn stuk was...

GWEN DEPREZ

In 'The Beauty Queen of Leenane' vertolkte ik de rol van Pato, de vriend van Maureen, die de nacht doorbrengt bij zijn vriendin thuis. 's Ochtends krijg je dan het ongemakkelijke gesprek tussen Pato en Mag, de moeder van Maureen, een kreng. In die scène moest ik aardappelpuree klaarmaken voor Mag. In de coulissen stond instant-puree en warm water klaar. Bij een bepaalde voorstelling vergat ik te roeren en kreeg de moeder gloeiendhete puree voorgeschoteld. Ze trok plots heel grote ogen, spuwde die hete brij uit en vervolgde gewoon haar tekst met "Je moet voorzichtig zijn, ja". Toen kon ik mij niet meer in de plooi houden. Dat zinnetje wordt nog altijd aangehaald in ons gezelschap.

KOEN VAN NYLEN

Tijdens een voorstelling van onze comedy 'Lang en Gelukkig', kreeg één van de acteurs een vrouwenrol. Tijdens de bewuste scène vergat hij zijn vrouwenpruij op te zetten. Toen de andere acteurs hem daarop attent maakten, wist hij niet beter dan uit te roepen "O, nu weet iedereen mijn grote geheim," waarna hij zich zo snel mogelijk al proestend van de vloer verwijderde. Gelukkig lachte het publiek er even hard om.

DIRK JANSSEN

We zaten met twee aan tafel, mijn medespeler las de krant. Plots zag ik de krant wat schudden en hoor ik hem tussen zijn tanden sissen: "Op de eerste rij!" Daar zat een wat corpulente dame wijdbeens op haar stoel. Je had een directe kijk op de jarretelles van de dame, maar vooral het kleurverschil gaf een komische aanblik. We hadden enkele ogenblikken nodig om weer meester te worden over onze lach. Er werd verteld aan de spelers dat ze niet naar de eerste rij moesten kijken. Maar zoals je kan raden kwam menig acteur lachend van scène.

GINO BRUNEEL

© Dieter Bevers

MOED

De blinden naar beneden
de gehoorgang ondoordringbaar
net als bij mijn vierentachtjarige
grootmoeder, wil ik, onder een stolp
gedempt, gesmoord, minder scherp
minder schreeuw
daarom niet minder mooi

terwijl gezoem van muggen
de bloedzoekers, mij 's nachts
op het dakterras, uit mijn slaap
houden, ligt zij vredig te slapen
schrikt nooit wakker, bij nachtmerries
gaat de maan naast haar liggen

net als haar wil ik op mijn rug
naar talloze sterren staren
zonder alles meteen te benoemen
ze laten overlopen in elkaar
ze laten dansen
ze laten

net als haar
minder scherp
minder schreeuw
daarom niet minder
mooi, meer mild
minzaam, moedig zijn.

SPLITSCREEN

Amina Belôrf schrijft proza en poëzie. In 2020 debuteerde ze met 'Zonder het licht te breken'. Met deze ode aan de kwetsbaarheid maakte ze een voorstelling waarbij ze samen met muzikante Sarah De Wilde poëzie met muziek laat samensmelten.

'De Meiden' - Streven Mortsel © Hugo Segers

© Alain Verhelst

KUNSTENAARS IN DE COULISSEN

De poppenmaker

ALEXINE JEURISSEN

In recensies of bij het publiek krijgen ze nauwelijks aandacht, maar neem hen weg en je theatervoorstelling wordt naakt gespeeld, valt zonder licht of gaat niet eens door. In 'Kunstenaars in de coulissen' geven we het woord aan de tovenaars in de schaduw van het grote podium. Aflevering 12: de poppenmaker.

ALAIN VERHELST

DRAAD POPPENTHEATER VZW (ROESELARE)

Poppenmaker Alain is van vele markten thuis. Vorig jaar maakte hij nog veertig maskers voor een adaptatie van Orwells 'Animal Farm', maar daarnaast houdt hij zich voornamelijk bezig met het uitdenken en uitwerken van poppen. Hij spreekt vol liefde over zijn ambacht.

“Bij het poppenmaken ligt elke keuze vrij letterlijk in je eigen handen.”

Heb je ooit bewust gekozen voor het beroep van poppenmaker?

“Bepaalde zaken overkomen je. Toen ik erg jong was, volgde ik samen met mijn vrouw een cursus bij een van mijn buurvrouwen, Greta Bruggeman. Ze is een marionettenspeelster en had een aanzienlijke positie bij de Union International de la Marionnette (de internationale vereniging voor poppenspelers en liefhebbers van het poppentheater, red.). Tijdens de cursus werd ik oprecht geraakt. De kracht van het object viel me onmiddellijk op en het intrigeerde mij. Het heeft me dan ook nooit meer losgelaten.”

Wat vind je juist zo leuk aan poppentheater?

“Het is een heel veelzijdige theatervorm. Een voorstelling kan vooral verhalend zijn, maar het kan even goed louter beeldend zijn. Het is een ontzettend boeiend universum waar je telkens kan kiezen tussen verschillende objecten, verhaaltypes, soorten theater of soorten poppen. Je kan kiezen of je traditioneel gaat spelen, of om juist heel vernieuwend op te treden. Elke keuze ligt vrij letterlijk in je eigen handen en dat is boeiend en uitdagend.”

Welk materiaal gebruik je vooral om poppen te maken?

“Ik kies door mijn ervaring voor het artisanale werken met hout, maar alles kan en alles mag. Houtsnijwerk vraagt natuurlijk een serieuze behendigheid. Ik denk de poppen dan ook altijd eerst uit vooraleer ik overga tot het snijwerk. Naast hout, zijn er nog allerlei andere materialen die je kan gebruiken. Je kan werken met thermoplastisch, papier of foam. Het is altijd een zoekwerk, je eigen grenzen aftoetsen en durven verleggen.”

Waarom vind je het beroep zo plezierig of bijzonder?

“De magie die een pop teweegbrengt, dat is altijd mijn trigger. Hoe je de pop tot leven kan brengen, hoe je het publiek kan meeslepen, met of zonder woorden, dat zijn vragen die me blijven boeien. Poppenmaken blijft voor mij een en al verwondering en bewondering.”

CHRISTINE D'HELFT KONINKLIJK POPPENTONEEL FESTIVAL & WIMPIES POPPENTHEATER (GENTBRUGGE)

In 2023 viert het Koninklijk Poppentoneel Festival zijn zeventigjarige bestaan. Christine en haar man Wim zijn al volop bezig met het uitwerken van hun jubileumjaar. Een uitgelezen kans om even met Christine te spreken over het theater en hun poppen.

Hoe ben je terechtgekomen in de wereld van het poppenmaken?

"Het was geen bewuste keuze, maar eerder een vanzelfsprekendheid. In 1979 leerde ik mijn man kennen, een telg van de vermaarde poppenspelersfamilie De Wispelaere van het Koninklijk Poppentoneel Festival. Via mijn schoonouders leerde ik zo de kunst van het poppenmaken. Doordat ik al artistiek was aangelegd, verliep die opleiding vrij soepel. Ik leerde de kneepjes van het vak en later ontwikkelde ik ook mijn eigen stijl."

Als je de opdracht krijgt om een pop te maken, wat moet je dan allemaal doen?

"Het is belangrijk om op voorhand een goede studie uit te voeren. Komt je pop uit een andere tijdsperiode, dan moet je natuurlijk ook kleren zoeken die daarbij passen. En wanneer je bijvoorbeeld een pop moet maken die een bestaande persoon moet voorstellen, is het noodzakelijk om die persoon in verschillende poses of houdingen te bestuderen. Je moet met andere woorden een zo volledig mogelijk beeld hebben van wie je verbeeldt. Dat kan natuurlijk nog beter als je die persoon in levenden lijve kan ontmoeten. Helaas is dat uitzonderlijk en moet ik vaak met foto's werken, maar dat lukt dan ook wel."

"Wij hebben ook een groot arsenaal aan soorten materiaal zoals stof, karton en hout. We sparen verschillende

materialen, zodat we een grote voorraad hebben. We werken ook met veel recuperatiemateriaal, waardoor de kosten erg laag zijn en we objecten of materialen een tweede leven kunnen geven."

"In tegenstelling tot vele andere poppentheaters, werken we niet met hout, maar boetseren we onze poppenhoofden. De lichamen bestaan uit houten blokjes waartussen we stof plaatsen, zodat de soepelheid van de pop en diens gewrichten behouden blijven."

Welke soorten poppen maken jullie allemaal?

"Voor ons Poppentoneel Festival gebruiken we de typische Gentse stangpop, waarbij een ijzeren draad door de kop heen gaat. Als we voor het Poppentoneel Festival een stuk maken, kan daar natuurlijk evengoed een draadpop of sokpop bij komen, wanneer er bijvoorbeeld een spook of slang nodig is."

"Daarnaast maken we ook handpoppen voor Wimpies Poppentheater. De beweging van de poppen is uiteraard anders per soort pop. Een handpop wordt langs onder bewogen, terwijl we stangpoppen of marionetten via de bovenkant besturen."

"Je moet een artistieke ziel hebben om goede poppen te kunnen maken."

Heb je voor het maken van poppen een speciaal talent nodig of zou iedereen het kunnen?

"Ik ben ervan overtuigd dat je een artistieke ziel moet hebben. Je kan alle technieken aanleren, maar aanleg of fantasie is onontbeerlijk. Als ik bijvoorbeeld naar de lucht kijk, dan zie ik geen wolken, maar gezichten of vormen. Niet iedereen is zo en dat is zeker niet verkeerd, maar daarom denk ik dat het niet voor iedereen is weggelegd om poppen te maken. Het is een kunst apart!"

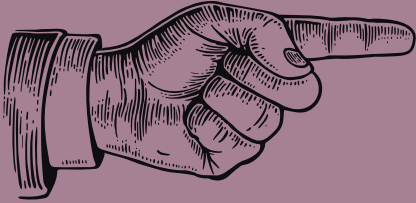

© Christine D'Helft

© Christine D'Helft

Trek eens aan mijn vinger?

WIST JE DAT?

ONBEDOELDE OF HELENDE HUMOR

DOMINIC DEPREEUW

Er is iets grappigs met humor. Niet zelden komt de lach op momenten waarop je het niet verwacht, of het zelfs ongepast is. Maar lachen bij ellende gebeurt vaker dan je denkt. En maar goed ook, want humor kan helpen om een zware situatie lichter te maken. "Humor ist wenn man trotzdem lacht" ("Humor is wanneer men alsnog lacht"), zei Otto Julius Bierbaum, journalist en en auteur, aan het einde van de 19de eeuw. En aangezien hij Duitser was, moet hij dat bloedserieus hebben bedoeld. Hieronder enkele leuke voorbeelden van hoe humor soms vreemd, soms onbedoeld, soms heilzaam kan werken.

1 LACHSALVO

Meteen maar naar de donkerste periode uit de recente geschiedenis. Tijdens het naziregime maakten Duitsers zelf ook grappen over Hitler. Dat mocht. Als een grap echt te ver ging, kon men een kleine boete krijgen. Zo deden grappen de ronde als: Hitler bezoekt een gekkenhuis. De patiënten groeten hem braaf, met gestrekte rechterarm, de Hitlergroet. "En waarom groet jij me niet?", vraagt Hitler aan een man die bewegingsloos blijft staan. "Mein Führer," antwoordt de man, "ik ben hier de verzorger, ik ben toch niet gek?"

Dat zachte beleid veranderde tegen het eind van de oorlog. Meerdere grappenmakers werden toen ter dood veroordeeld. Marianne Elise Kürchner was één van hen. Zij werkte in een oorlogsfabriek en werd aangeklaagd door een collega nadat ze in 1943 in een jolige bui deze mop vertelde: "Hitler en Göring staan bovenop de Berlijnse radiotoren. Hitler vertelt Göring dat hij iets wil doen om de inwoners van Berlijn op te vrolijken. Waarop Göring: Waarom spring je niet van de toren af?" Deze mop kostte de grappenmaakster letterlijk de kop, want ze belandde onder de guillotine. Laten we zeggen dat deze mop iets te snijdend was. Misschien toch iets té.

2 ZALIG

Fons Jansen © Wikimedia Commons

Is godsdienst onverenigbaar met humor? Het hangt ervan af. Het helpt in ieder geval als de religie ook een beetje met zichzelf kan lachen. In de vroege jaren '60, toen de katholieke kerk nog veel aanzien en invloed had, trok de Nederlandse cabaretier Fons Jansen al volle zalen met zijn programma 'De Lachende Kerk'. Met diverse woordspelingen en andere grappen, werden onder andere de belachelijke elementen van vastgeroeste religieuze rituelen en van de kerk als instituut naar voren gehaald. De voorstelling is 450 keer gespeeld en bevatte grappen als: "Berouw komt na de zonde. Ik heb maar een keer gehad dat het ervoor kwam. En ik heb er nog spijt van." Daar werd toen smakelijk om gelachen. Nu doet het allemaal heel braaf aan. Een van de laatste keren dat het publiek zich afvroeg "kan dit wel?", was toen cabaretier Hans Teeuwen een stukje deed over hoe hij Koningin Beatrix anaal had genomen. Dat was in 2004. Ondertussen is ook dat gewoon een klassieker geworden.

3 DOODLEUK

Nog een combinatie die niet mogelijk lijkt: humor en de dood. En toch...

Denk bijvoorbeeld aan het finale optreden van de Britse komiek Tommy Cooper. Cooper was in de jaren '70 populair geworden met zijn aparte stijl van comedy en goochelen, waarbij het telkens leek alsof dingen misgingen of niet grappig waren en je juist daarom moest lachen. Hij maakte er een kunst van om zijn goocheltrucs op onnavolgbare wijze te laten mislukken. Daar moet je in feite een heel bedreven illusionist voor zijn. Tegelijk maakte hij tijdens zijn optreden een hoop grappen die eigenlijk heel flauw waren, maar juist weer grappig door de manier waarop hij ze bracht. Enkele voorbeelden...

"Ik ging naar de dokter en vroeg: heeft u iets voor winden? De dokter gaf me een vlieger."

"Ik volg het whisky-dieet. Ik ben al drie dagen kwijt!"

"Ik ging laatst camouflagebroeken kopen, maar ik vond er geen."

Op zondag 15 april 1984 trad Tommy Cooper op in een live televisie-uitzending. Hij had net enkele trucs gedaan en kreeg een mantel aan van een bevallige assistente. Daarna zakte hij plots in elkaar. Het leek alsof hij overweldigd was door de wulpsheid van de assistente en daardoor omviel. Het publiek lachte. Daarna viel hij achterover en maakte een geluid alsof hij snurkte. Ook dat deed het publiek lachen.

In werkelijkheid was het de verstoorde ademhaling die hoort bij een hartinfarct. Achter de scène was het wél duidelijk dat dit niet bij de act hoorde. De presentator van het programma deed achter het gordijn teken aan het orkest om te beginnen spelen, het reclameblok werd gestart. Tommy Cooper werd met spoed naar een ziekenhuis gebracht, maar de hulp kwam te laat. De volgende ochtend werd zijn overlijden bekend gemaakt in de pers. Pas toen beseften miljoenen tv-kijkers dat ze live (*excusez le mot*) én lachend getuige waren geweest van de dood van de gevierde komiek. Hier bleek de humor onbedoeld te zijn en de lach pijnlijk tragisch. Of was dit misschien toch een mooi einde voor een artiest? Te gaan onder een gulle lach en applaus van je publiek?

Begrafenishumor © Shared.com

4 WIE HET LAATST LACHT

Begravenissen dan. Daar lach je toch zeker niet? Wel... Ook daar hebben sommigen in humor het middel gezien om wat opluchting te brengen in de zware sfeer. Zo was er de toespraak van John Cleese tijdens de uitvaart van mede-Python Graham Chapman: "Ik veronderstel dat we allemaal denken hoe jammer het is dat een man met zoveel talent, zoveel potentieel, zoveel zachtheid en zoveel intelligentie zo plots wordt weggerukt op de leeftijd van slechts 48 jaar. Wel, ik geloof dat ik moet zeggen: "Nonsens. Net goed, de losgeslagen eikel. Ik hoop dat hij brandt."

Iedereen begon te lachen en vanaf dan was de plechtigheid wat ze hoorde te zijn: een ode aan de komische en anarchistische sfeer waarin de leden van Monty Python elkaar gevonden hadden. Dat werd nog versterkt door de grap die ontstond onder de sprekers om zo vaak mogelijk tijdens de uitvaart "fuck" te zeggen.

Een sterk staaltje zelfrelativering is ook wat een Ierse man in 2019 nog zelf had voorbereid voor zijn eigen begrafenis. Toen op de begraafplaats vrienden en familie bij het open graf stonden voor een laatste groet, startte plots een geluidsopname met de stem van de overledene die vanuit de kist leek te komen. Hij leek tegen de binnenkant van de kist te kloppen en riep zaken als "Hallo? Hallo? Laat me hieruit! Het is hier om dood te gaan." De stemming bij de nabestaanden sloeg snel om en de tranen van verdriet werden tranen van het lachen. Jammer dat de overledene zelf die reacties niet meer heeft kunnen zien. Hij zou het vast besterven.

'Satan leads the Ball' - Arthur Szyk © Wikimedia Commons

KURT VELGHE

NAAR EEN VEELZIJDIGE SELECTIE OP HET LANDJUWEELFESTIVAL

In Het Pleidooi bezingt een medewerker van OPENDOEK-magazine een theatergebruik of -tekst die volgens hem of haar dringend vanonder het stof gehaald mag worden. Kurt Velghe pleit voor meer diversiteit op het programma van het Landjuweelfestival.

Het theater in de vrije tijd kan je grosso modo in twee grote groepen onderscheiden. De ene groep bestaat uit gezelschappen die mensen aan het lachen willen brengen. Een tweede groep kiest voor een minder vanzelfsprekende weg en wil zijn publiek raken, op welke manier dan ook. Dat kan onder meer door musicals te brengen, door te gaan voor repertoiretheater, of door zelf stukken te creëren.

We moeten stoppen met denken dat onze speelstijl beter is dan die van een ander.

Als we de twee groepen vergelijken, dan gok ik dat de eerste met gemak de grootste is en dat 80 à 90% van de gezelschappen in Vlaanderen voluit voor de lach gaan. Dat zijn meestal ook de gezelschappen die het grootste publiek aanspreken. In mijn streek spelen zij bijvoorbeeld voor 3, 4 of zelfs 5.000 mensen per productie. De gezelschappen die musicals brengen halen dat wellicht ook, maar alle 'andere' gezelschappen scoren hier tussen de 400 en de 1.000 mensen per productie. Toch zie je op de festivals in Vlaanderen meestal vertegenwoordigers van die 'andere' gezelschappen en zelden van de gezelschappen die blijspelen brengen.

LACHEN OP HET LANDJUWEELFESTIVAL

Dat is opmerkelijk, want iedereen die ooit al eens verantwoordelijk was voor telefonische reservaties van een voorstellingenreeks, herkent ongetwijfeld de volgende zin: "Is 't om te lachen?". Als je daarop "Neen!" antwoordt, dan hoor je weleens: "Ah, dan gaan we deze keer overslaan." Dat zegt toch genoeg? Mensen willen lachen, ze willen op hun dijen kletsen en achteraf een goeie pint drinken.

We moeten dus openlijk de vraag durven stellen waarom we op festivals zoals het Landjuweelfestival zelden of nooit pure komedies te zien krijgen. Zelfs al ben je eerder fan van drama of tragikomedie, iedereen kan zeker ook een goede komedie smaken. Iedereen lacht graag en toch...

De gezelschappen die komedies brengen, denken dat ze weinig kans maken om op het Landjuweelfestival te staan en stellen zich geen kandidaat. Al is het soms terecht dat bepaalde komedies de selectie niet halen: het is misschien een cliché, maar het is nu eenmaal een feit dat het geen sinecure is om een komedie goed te brengen. Niet iedereen heeft evenveel gevoel voor komische timing en ritme. Maar dat neemt niet weg dat het gebrek aan komedies op het Landjuweelfestival opvalt en dat dit jammer is.

Nochtans waren komedies in het verleden wél nog vertegenwoordigd, op provinciale festivals zoals de Gouden Meeuw of de Gouden Handjes. Ze kregen ook prijzen. Om een of andere reden vinden deze gezelschappen de weg niet naar het Landjuweelfestival. Bestaat er nog altijd een highbrow vooroordeel over het soort theater dat zogezegd op het programma past? Nu zien we er vaak behoorlijk 'moderne' ensceneringen met 'speciale' speelstijlen. Maar waarom zou een oerdegelijke komedie in een traditioneel decor niet thuishoren op het Landjuweelfestival? Misschien moet OPENDOEK zelf op zoek gaan naar de betere blijspelen zonder dat gezelschappen zich hiervoor kandidaat moeten stellen? Zo kan de drempel verlaagd worden en krijgen we mogelijks meer komedies op het programma. Ik ben ervan overtuigd dat dit het bezoekersaantal enkel ten goede zou komen, omdat we dan ook het publiek aanspreken dat vooral wil lachen.

REPertoire EN MUSICALS, POPPEN EN VERTELLERS

Niet alleen komedies ontbreken op het Landjuweelfestival. Wat is er bijvoorbeeld mis met goed repertoiretheater, degelijk gebracht in een klassiek decor? Waarom moet het altijd 'speciaal' zijn? Er zijn nochtans voorbeelden genoeg van

repertoirestukken die perfect gedijen in een eerder traditioneel decor. Denk maar aan 'Eer de haan kraait' (Ivan Bukovčan), 'Eén vloog over het koekoeksnest' (Dale Wasserman) of 'De Grönholmethode' (Jordi Galceran). Toch krijgen we die zelden of nooit te zien op het Landjuweelfestival. Daar zit ook de frustratie van veel gezelschappen die goed, degelijk theater brengen, of het nu komedies zijn of repertoiretheater. Als het goed gedaan is, dan verdient het toch een plaats op het Landjuweelfestival?

Het theater in de vrije tijd bevat ook heel wat gezelschappen die louter musicals brengen. Zou het niet leuk zijn om ook dat meer aan bod te laten komen op zo'n festival? Akkoord, niet iedereen houdt van musical, maar als je ziet hoeveel volk musicals als '40-45' of 'Daens' trekken, dan moet je je

toch geen zorgen maken dat mensen wegblijven omdat er een musical geprogrammeerd staat, integendeel. Heel wat van die gezelschappen weten hoe je een musical in elkaar steekt en doen dat ook op weergaloze wijze. Recent was ik nog getuige van een musical in Kortrijk: '1302'. Die had mooi gestaan op een Landjuweelfestival.

Nog twee disciplines die ontbreken op het festival zijn vertelkunst en poppentheater. Wat is er leuker dan luisteren naar een begeesterde verteller? Geef ook die mensen een podium. Poppentheater is dan weer een wat ondergewaardeerde discipline die, wat mij betreft, evenzeer een podium verdient op een festival dat een overzicht wil bieden van wat er te zien is binnen het theater in de vrije tijd. Het is de taak en de wens van OPENDOEK om die staalkaart zo divers mogelijk te maken.

*Als al die
verschillende disciplines
samenkomen op
het Landjuweelfestival,
zal dat de samen-
horigheid écht ten
goede komen.*

Zoals eerder vermeld, heeft dit waarschijnlijk voor een groot deel te maken met de nog steeds elitaire perceptie die het Landjuweelfestival met zich meedraagt. Veel gezelschappen hebben een (foutief) beeld van wat op het programma past: het moet zogezegd modern en experimenteel zijn, het mag geen klassiek teksttheater zijn, het decor moet liefst zo abstract mogelijk ...

Zolang dergelijke ideeën de ronde blijven doen, zullen andere genres - van komedie tot poppentheater - hun weg moeilijk vinden naar het festival. De gezelschappen stellen hun voorstelling niet kandidaat: "We maken toch geen kans". Bijgevolg komen er geen selecteurs kijken en is een plaats in het programma dus uitgesloten. Het is de taak van OPENDOEK om deze perceptie weg te werken. Om iedereen duidelijk te maken dat alle soorten theater welkom zijn op het Landjuweelfestival. Om gezelschappen aan te moedigen om hun komedie, musical, repertoirestuk, ... kandidaat te stellen.

Als al die verschillende disciplines samenkomen op het Landjuweelfestival, zal dat de samenhangigheid binnen het theater in de vrije tijd écht ten goede komen. Want zo gaan gezelschappen die totaal niet op elkaar lijken tóch naar elkaars stukken kijken, van elkaar leren en elkaar meer waarderen. We moeten stoppen met denken dat onze speelstijl beter is dan die van anderen, of dat wij 'beter' zijn dan het naburige gezelschap dat speelt voor 500 mensen. We zijn allemaal goed op onze eigen manier, maar we blijven soms te veel vasthangen aan ons eigen gezelschap, terwijl er op vlak van het theater in de vrije tijd zoveel moois te zien en te beleven valt in Vlaanderen.

STEL JE KANDIDAAT

Heeft dit pleidooi je overtuigd dat jouw voorstelling iets is voor het Landjuweelfestival? Aarzel dan niet en vraag een evaluatiebezoek aan via onze website!
www.opendoek.be/landjuweel

© Kimme Tigra

VIJF LUDIEKE KORTVERHALEN

KIMME TIGRA

In de bus luister ik een gesprek af tussen twee kettingrooksters. De ene verkondigt met schorre stem dat ze haar vriend heeft gedumpte. Ze kon er niet mee leven dat zij hem altijd trakteerde op café en hij haar die wederdienst nooit bewees. Echte liefde is nu eenmaal gestoeld op wederzijds vertrouwen en evenredige gratis drank. Ik stap af en een dikkig ventje roept mevrouw naar me. Ik wil hem al in elkaar slaan, ik ben net gescheiden dus het is JUFFROUW. Hij houdt een plastic zakje omhoog, gevuld met water en een goudvis. Dit is mijn goudvis Biefstuk, zegt hij, en vanavond eet ik Biefstuk. Even later wandel ik naar huis met een goudvis genaamd Biefstuk. Ik besluit hem Entrecote te noemen, dat staat chiquer. Elke dag vraag ik mij af of mensen een huisdier of een lief willen. Een lief kan je niet zo makkelijk door het toilet spoelen maar een huisdier is dan weer zo zuinig met traktaties.

De gynaecoloog zegt dat ik een mooie baarmoeder heb. De stagiair die heeft mogen meekijken bevestigt dat. Aangezien je vanaf twee moorden kunt spreken van een seriemoordenaar, kan je dan vanaf twee toeschouwers spreken van een fanclub? Ik deed twee keer mee aan een joboriëntatiecursus van de VDAB. De eerste keer moest ik begrafenisondernemer worden, de tweede keer circusartieste. Gelukkig heb ik nu een derde optie: baarmoedermodel. Mijn moeder loog dus niet toen ze me mijn hele jeugd verzekerde dat mijn schoonheid vanbinnen zit. Ik krijg een echo mee van mijn gynaecoloog. Ik upload die als nieuwe profielfoto op Tinder en ik wacht.

Ik ben uitgenodigd voor een feestje. Ik kijk in de spiegel en vind dat ik er goed uit zie, ik kan zo een open kist in. Ik heb mijn trouwkleed aangetrokken, het is het enige feestelijke dat ik bezit. Ik draag het ook op begrafenissen. De festiviteit vindt plaats in de stad waar ik mijn maagdelijkheid verloor. Ik hoop dat het feestje minder pijnlijk zal zijn. De enige op het feestje die mij bezienswaardig vindt, is een Mechelse Herder. Het gedrag van de hond overschrijdt enkele grenzen. Zo begon mijn ontmaagding ook. Precies zoals toen eindig ik dronken op een eenpersoonsmatras in een repetitiehok en heeft de Herder intussen meer interesse in een potje licht gezouten nootjes.

Afgelopen weekend werd ik het slachtoffer van zinloze solidariteit. Ik wou gaan dagdrinken in het openbaar en maakte een cruciale beginnersfout: de verpakking van de goddelijke inhoud bevatte geen draaidop. Wezenloos staarde ik naar de uit glas geblazen barrière tussen mij en een leuke voormiddag. Godzijdank werd mijn ontreddeering meteen opgepikt door hulpvaardige passanten. Links en rechts werd mij gereedschap en een al dan niet helpende hand aangereikt. Het was het summum van een soort lotsverbondenheid. Daarna wou ik graag weer met rust gelaten worden. Na een paar slokken bedacht ik me dat ik graag eens iemands lotgenoot zou zijn. Gevoelsmatig kwam ik er het dichtst bij toen ik las over een kat die was afgestaan aan het asiel omdat hij op de baby had gepist. Omgekeerd zal je het nooit zien.

De eerste keer dat ik ongesteld werd, gebeurde dat op een naturistencamping. Ik was elf en mocht op school niet vertellen dat wij nudisten waren. Want dat was pervers en wij deden het uit verbondenheid met de natuur. Op dat gewraakte moment wou ik geen deel meer uitmaken van de natuur, ik wou gewoon een broek aan doen.

Mijn ouders grepen het gebeuren aan om wederom een aperitief te organiseren dat duurde tot lang na middernacht. Iemand van de camping bracht me een wenskaart waarop gedrukt stond 'Proficiat, je bent nu een vrouw'. Ik sloot me vijf dagen op in een snikhete caravan en wenste dat ik een man was.

290 ongesteldheden later ben ik nog steeds op zoek naar de wenskaartencategorie 'felicaties met de eerste menstruatie'. Eens ik ze vind zal ik ze allemaal opkopen, ik zal ze op een grote stapel gooien, ze overgieten met benzine en ze in brand steken. Daarna zal ik al mijn kleren uittrekken en er poedelnaakt rond dansen.

Kimme Tigra schrijft zeer korte verhaaltjes die meestal gaan over katten, seriemoordenaars of haar jeugd. Of soms over alledrie tegelijk. Ze volgde literaire creatie aan het conservatorium van Kortrijk en schrijft al zo'n drietal jaar de zkv'tjes die ze op haar social media post (Instagram: kimmetigra). Ze performt ze ook op verschillende podia. In 2022 kwam de bundel 'Prozac en gezelschapsdieren' uit in samenwerking met KR J Tochthond (Ken van Roose). Ze werkt en woont in Kortrijk samen met een hond en vier katten.

Scriptschrijver Jeroen Maes:

“MIJN PERSONAGES GAAN MET MIJN PEN AAN DE HAAL”

DRIES DESMET

© Marleen Peeters

Gezelschappen die komedies van eigen bodem spelen, kwamen ongetwijfeld de naam Jeroen Maes al tegen. Al twaalf jaar schrijft de acteur, scriptschrijver en regisseur stukken die voor honderden geslaagde theateravonden hebben gezorgd. Maar waarom werkt een situatie op de lachspieren? Zelfs Jeroen Maes heeft daarop geen pasklaar antwoord. “Je voélt dat gewoon!”

“Als kind zat ik al gekluisterd aan de televisie. John Lanting, met zijn 'theater van de Lach', kwam toen op tv en maakte op mij een diepe indruk. Wat hij deed, wilde ik ook: komisch acteur worden. Om anderen te zien genieten wanneer ik op de scène sta. Ik volgde een opleiding aan Studio Herman Teirlinck, deed mee aan tv-series en musicals... Maar ooit een komedie creëren, dat bleef mijn grote droom. En zo ontstond 'Van kwaad naar erger', mijn eerste volavondstuk.”

“Wat ik boeiend vind, zijn ontmoetingen tussen personages die ver uit elkaar liggen, een onverwachte wending, een herkenbare situatie in een andere context, een uitvergroopt fait divers. Maar ik vermijd platte of choquerende humor.”

Bestaat er een pasklare formule om een goede komedie te schrijven?

“Ik moet tot mijn eigen verbazing vaststellen dat er geen systeem is, of ik pas er toch geen toe. Ik weet ongeveer hoeveel dialoog een stuk bevat, maar daar houdt het op. Alles groeit organisch. Een personage wordt gezet, de situering is duidelijk, er volgt een ontmoeting en vanaf dat punt gaan de personages met de pen aan de haal. Ik voel meestal aan of iets grappig is, al verrast het publiek mij soms met een lachsalvo op een onverwacht moment.”

Hoe belangrijk is de samenwerking met acteurs voor jou?

“De acteurs dragen het stuk. Zo ontstaat er een synergie tussen wat geschreven staat en wat gespeeld wordt. Timing, speelstijl... je moet gevoel hebben voor het genre. Of Jan Declair het zou kunnen? Uiteraard. We zijn zijn jarenlange tournee 'De Tijger en andere Verhalen' toch niet vergeten? Een goede acteur speelt een komedie met evenveel verve als een drama. De speelstijl verschilt, maar er is geen hoger-lager. Een komedie spelen vraagt evenveel engagement, talent en repetitie als een tragedie.”

‘De Serviceflat’ - Het Prethuis © Goele Bormans

‘Boer zoekt vrouw’, ‘Frank wordt Francine’. Mijn titels verraden al wat het publiek mag verwachten.

Was dat meteen een succes?

“Het bleek tot mijn verbazing een schot in de roos. Ik hoopte wel dat de mensen zich zouden amuseren, maar de reacties overtroffen mijn stoutste verwachtingen. Toen volgde natuurlijk de vraag: kon ik dat nogmaals evenaren? Een gedachte die veel schrijvers zullen herkennen. Maar ik ging ervoor, en mijn tweede stuk 'De Laatste Kans' werd zeker evenveel gesmaakt. We zijn intussen twaalf jaar verder en ik zit aan mijn 23ste stuk. De meeste maak ik voor mijn eigen gezelschap Het Prethuis en daarna worden ze opgepikt door andere gezelschappen.”

Waarom zijn je stukken zo populair?

“Ik schrijf herkenbaar, denk ik. Situaties uit het dagelijkse leven, de media, de actualiteit. 'Frank wordt Francine', 'Boer zoekt Vrouw', 'Brasschaatse Huisvrouwen'... De titels verraden al wat het publiek mag verwachten.”

Het Prethuis is het eigen productiehuis van Jeroen Maes, dat ontstond in 2012, met uitvalsbasis theater Colisee in Blankenberge. Ze bestaan dit seizoen 10 jaar en hernemen daarom 'De Quaghebeurs', gevolgd door een West-Vlaamse versie van 'Café Beveren' om te eindigen met Jeroen Maes zijn nieuwste komedie 'Frank wordt Francine'.

Meer info op www.prethuis.be.

RE PER TOIRE

Ieder nummer grasduinen we in de collectie van de Theaterbib van OPENDOEK, op zoek naar interessante teksten. Toch je gading niet gevonden? Neem dan een kijkje in onze catalogus. Alle besproken teksten kan je lenen via <https://bib.opendoeek.be>

DIDIER CLABAUT, PETER DE PAUW, BASTIAAN MALCORPS EN DE VLAAMSE TONEELAUDEURS (VTA)

Catherine Muschamp
HANDIGE HARRY

*"'Arme Harry'? 'Arme Harry',
met een jonge griet om hem door zijn
menopauze heen te helpen."*

KOMEDIE
3D/1H

Harry is op de vlucht voor zijn tweede vrouw én zijn minnares. Hij wil zich verschuilen bij zijn eerste vrouw, waar hij in het geheim opnieuw mee afspreekt. Die tweede vrouw heeft hij bovendien bestolen en ook dat geld moet ergens verstopt worden tot hij het land kan verlaten. Wat volgt is een reeks vooral fysieke grappen en grollen, verdeeld over de drie kamers die het decor toont.

Een pretentieloze deurenkomedie in twee bedrijven voor gezelschappen die beschikken over een voldoende breed podium, met acteurs die een typetje kunnen neerzetten om het publiek de soms wel ongeloofwaardige plotwendingen te doen vergeten. (DC)

Peter Aten
BRANDING

"Ik hou van jou...jou...jou appeltaart."

TRAGIKOMEDIE
1D/3H

Op aanraden van relatietherapeut Wibbo trekken Hanna en haar partner Pascal naar het strand om aan hun relatie te werken. Er blijkt enkel een strandcabine voor hen beschikbaar, zonder elektriciteit, zonder toilet. Ze zijn dus enkel op elkaar aangewezen. En op Wibbo die toevallig in de strandcabine naast hen vertoeft, en hen met raad en daad bijstaat. Echt vreemd wordt het als ook een oude bekende van Hanna opduikt in de cabine aan hun andere zijde. De therapie lijkt te werken - tot Pascal zich waagt aan een zwempartijtje.

Een zeer origineel decor van drie strandcabines op een strand en een vlot geschreven tekst houden het spel boeiend. Verwacht geen grote lach; maar het lucht wel op in dit niet altijd vanzelfsprekend thema van relationele problemen, exen en de dood. (PdP)

Dirk Van Nycken
SPIEGELS

*"De vraag blijft toch altijd weer;
wat is echt, en wat is gespeeld?"*

DRAMA
2D/2H

Een acteur en actrice halen twee 'vrijwilligers' uit het publiek voor een avondje improvisatietheater. Het koppel doet gretig zijn best om de levensechte situaties zo goed mogelijk neer te zetten, en ze halen daarbij inspiratie uit hun eigen leven. Op het moment dat ze geen rol spelen, wordt duidelijk dat de verhoudingen anders liggen dan ze voorgesteld zijn. Langzaam maar zeker vervaagt de grens tussen fictie en realiteit, zowel voor de spelers als voor het publiek, en past de puzzel met verschillende lagen in elkaar.

De acteurs en actrices spelen naast 'zichzelf' ook verschillende andere rollen in dit 'improvisatietheater met voorbedachten rade'. Met thema's als overspel, buitenechtelijke kinderen en moord is dit een stuk dat het publiek als voyeurs een avondje ruziemaken voorschotelt dat zo uit het echte leven gegrepen zou kunnen zijn. Herkenbaar, hard en heel soms humoristisch. (PdP)

Flavia Coste
LIEFDE IS...

*"Soms beeld ik me in dat hij dood is.
Om te zien of het liefde is,
of gewoonte."*

TRAGIKOMEDIE
1D/2H

Na dertig jaar loopt de relatie van Tim en Charlotte stroef. Ze ruziën over geld, de opvoeding van hun kinderen, over wie ze vroeger waren en nu zijn geworden. De flamboyante relatietherapeut Dr. Love, die al jaren in het appartement onder hen woont, neemt hen onder zijn hoede, en onderwerpt hen aan een intense therapie. Maar wat als hij te laat is? En heeft Dr. Love zelf wel iemand om van te houden?

Een tekst die opgebouwd is als een lang, uitgerekt twistgesprek, maar die dankzij (of ondanks) de inspanningen van Dokter Love nieuwe zuurstof krijgt. Een krachttoer voor acteurs en regie. (BM)

Peter Quilter

JASON REDDEN

"Eén ding zal men kunnen zeggen over deze begrafenis: er was chips genoeg!"

TRAGIKOMEDIE
3D/3H

De ouders van Jason zijn bezorgd over het uitgaansleven en meer in het bijzonder het druggebruik van hun zoon Jason. In een poging hem weer op het rechte pad te krijgen, organiseren ze een begrafenisplechtigheid met koffietafel, alsof Jason aan een overdosis was gestorven. Tijdens die plechtigheid komen echter oude trauma's en vetes tussen de familieleden naar boven en blijkt het drankgebruik van sommigen problematischer dan het pillengebruik van het fuifbeest Jason. De dubbele moraal ten opzichte van drugs en jongerencultuur is dan ook het thema van dit stuk.

Een zeer komisch stuk maar één dat vraagt om een grote inspanning van regie en acteurs. Om te lachen, maar de humor is allesbehalve gratis. (DC)

Jeroen Maes

OOST, WEST, THUIS BEST!

*"En wat zijt gij dan nu?
Plusmama? Surplus-mama?"*

KOMEDIE
3D/2H

In het voorjaar knijpen Jean en Jenny De Bie er steevast voor enkele weken tussenuit. Tot voor kort altijd naar dezelfde plek, het door Jean zo geliefde Spaanse Calpe. Vorig jaar echter moesten ze, door een vervelend virus, in eigen land blijven. Deze 'staycation' is Jenny zodanig goed bevallen dat ze dit jaar een wandelvakantie geboekt heeft bij 'De Molse Meren'. Dit uiteraard zeer tegen de zin van Jean, maar Jenny's wil is wet! Als op de dag van vertrek de huisvriend Alex nog snel even binnenspringt ziet Jean een kans om dit vertrek enigszins uit te stellen. Alex is echter niet van plan lang te blijven: zijn minnares wacht hem op in de auto. Jenny mag haar zeker niet tegen het lijf lopen, want zij is de beste vriendin van Rita, de vrouw van Alex. Als dit door omstandigheden toch gebeurt, gaan de poppen aan het dansen en moeten beide boezemvrienden zich in duizend bochten wringen om zich uit deze situatie te redden. Maar of hen dat lukt?

'Oost West, thuis best' is een heerlijke situatiekomedie. Boordevol misverstanden, volgehouden leugens en kleurrijke, herkenbare personages. (VTA)

Hilda Vleugels

PLASJE DOEN?

*"Toiletjuffrouw onmaskert
diamantsmokkel!"*

KOMISCHE THRILLER
7D/4H + 4-TAL FIGURANTEN

Een vriendelijke en gemoedelijke toiletjuffrouw onderhoudt de genderneutrale toiletten van een treinstation. Wanneer ze verneemt dat een bende diamantsmokkelaars stationstoiletten gebruikt als doorgeefluik is ze alert. Wie van haar klanten is niet koosjer? Vooraleer ze de diamantsmokkelaar onmaskert, passeren diverse verdachten.

"Plasje doen?" is een luchtige komedie met leuke typetjes om te spelen en is geschikt voor een klein podium (enkel toiletdeuren, een tafel en een stoel). (VTA)

Lisa Engel

MOEDERSNACHT

*"Het is treurig dat de mannen hun
toespraken mee het graf in hebben
genomen."*

GRIEZELKOMEDIE
5D

Grootvaders dood wordt herdacht, met taart. Grootmoeder viert haar Jubeldag, met nog meer taart. Haar dochter, twee kleindochters en de Gelukwenster, waarvan niemand echt weet waarom ze er is, doen zich tegoed aan de taart, en aan het door Grootmoeder voorbereide ritueel. Dat ritueel bestaat grotendeels uit nog meer taart, maar eindigt in een gruwelijke dans, en met bloedvergieten.

Een bevreemdende, maar scherpe test voor vijf actrices die zowel met rauwe emotie als met absurde humor aan de slag kunnen. (BM)

OPEN
THEATERBIB
DOEK

Geregeld in je mailbox: een overzicht van recent toegevoegde theaterteksten, leestips en ander nieuws uit de Theaterbib van OPENDOEK.
Abonneer je via <https://www.opendoek.be/theaterbib>

KOM NAAR FOOD FOR LAUGHS,

EEN INTERNATIONAAL EVENEMENT MET DE FOCUS OP HUMOR EN THEATER

In Vlaanderen en Brussel spelen gezelschappen een breed gamma aan voorstellingen: het serieuze repertoire naast woordeloze voorstellingen tot tragikomische of dolkomische stukken. OPENDOEK wil een platform bieden voor theatergezelschappen, zodat hun werk zoveel mogelijk gespeeld en gezien wordt. Graag zetten we in de toekomst het komische repertoire nog meer 'in the picture'.

Vooraleer we een nieuw festival op poten zetten, willen we eerst met iedereen nadenken over enkele belangrijke vragen:

- Wat maakt iets komisch?
- Waarmee lachen we nog in het theater en in het leven?
- Wat is komisch repertoire en hoe breng je dat?
- Waarmee mogen we niet meer lachen?
- Licht heel de wereld nog wel mee?

Die vragen staan centraal tijdens het driedaagse internationale evenement Food For Laughs op Het Eilandje in Antwerpen. We brengen theaterliefhebbers, denkers, professoren, acteurs, schrijvers, humoristen en publiek samen om te praten en te denken over het komische en het populaire op de scène en daarbuiten. Met iedereen ... van Erps-Kwerps tot Teheran. Van Bachten de Kupe tot Tokio.

OPENDOEK organiseert van 7 tot en met 9 oktober voor het eerst Food For Laughs, een internationaal evenement met de focus op humor en theater. Op het programma van Food For Laughs mogen komische theatervoorstellingen uiteraard niet ontbreken. Daarnaast gaan we in gesprek met bekende en minder bekende humoristische acteurs, schrijvers en andere komische talenten als Sven en Linda De Ridder, Danny Ronaldo, cartoonist Lectrr, Johan Petit en vele anderen.

Of ben je meer een doener?

In een reeks workshops en masterclasses, zowel voor jongeren als volwassenen, leer je de kneepjes van het komische genre.

Ontdek het volledige programma op www.opendoek.be/foodforlaughs of scan de QR-code.

OPEN
DOEK

Passie voor theater

2-6 NOVEMBER

2022 TURNHOUT

Landjuweelfestival

i.s.m. Cultuurhuis de Warande

info & tickets: opendoek.be/landjuweel

DE WARANDE

V.L. Joke Dierdenaer, Zilvernaal 36, 2000 Antwerpen • Ontwerp: Rob Miralis